

**DIAGNOZA SPOŁECZNA
GMINY NOWY DWÓR GDAŃSKI
OPARTA NA LOKALNYCH POTENCJAŁACH**

MARZENIA DO SPEŁNIENIA

Projekt realizowany w ramach programu Narodowego Centrum Kultury:
Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne

Żuławski Ośrodek Kultury w Nowym Dworze Gdańskim

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

**NARODOWE
CENTRUM
KULTURY**

**DOM
KULTURY+**

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne. Edycja 2022

Spis treści

Wprowadzenie	3
Krótką charakterystyka gminy	7
Aktywność lokalna – co się dzieje w mojej miejscowości?	9
Aktywność lokalna – czy biorę udział we wspólnych działaniach?	12
Plany i marzenia	18
Podsumowanie i wnioski	27
Cytowane źródła	29

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Wprowadzenie

Diagnoza społeczna gminy Nowy Dwór Gdański oparta na lokalnych potencjałach jest częścią projektu Żuławskiego Ośrodka Kultury pn. „Marzenia do spełnienia”. Po ośmiu latach wracamy z działaniami badawczymi w tej gminie, przeprowadzając ponownie diagnozę lokalną w ramach programu „Domy Kultury + Inicjatywy Lokalne”. Nie jest to jednak badanie typowo porównawcze, chociaż wyniki z 2014 roku potraktowaliśmy jako ważną wiedzę i znaczący punkt wyjścia do zaprojektowania tegorocznych działań. Poprzednia diagnoza skupiała się na uchwyceniu i nazwaniu zasobów subregionu, głównie rzeczowych, materialnych, środowiskowych, instytucjonalnych, także z perspektywy mieszkańców. Dotyczyła także w dużej mierze problemów i potrzeb społeczności, z naciskiem na sferę szeroko rozumianej kultury i uczestnictwa w niej (patrz: *Diagnoza społeczna....* 2014).

W tej edycji badania zmieniamy nieco kurs: diagnoza ma przede wszystkim na celu **poznanie potencjału społeczności lokalnych**. Potencjał rozumiemy jako sprawność w danej dziedzinie, tkwiący w społeczności zasób możliwości czy zdolności (np. Marks-Krzyszowska, Jeziorska-Biel 2017: 9). Na cechy charakteryzujące potencjał społeczności, które jednocześnie stanowią podstawę lokalnej aktywności, składają się: poczucie identyfikacji/tożsamości ze społecznością lokalną, angażowanie się członków we wspólne sprawy, umiejętność rozwiązywania problemów, dostęp do zasobów (Chaskin et al. 2007).

W tak ukierunkowanej diagnozie nawiązujemy do jednego z głównych modeli organizowania społeczności lokalnych: opartego na zasobach i potencjałach. Metoda Asset-Based Community Development (ABCD) skupia się na odkrywaniu i mobilizacji zasobów, które już w społeczności istnieją (Green et al. 2013). Wydobywanie potencjałów społeczności musi odbywać się poprzez budowanie i intensyfikowanie gęstych sieci relacji. Wiąże się to z koniecznością dotarcia do tego, na czym ludziom naprawdę zależy (tamże). Organizowanie społeczności lokalnej, której koniecznym elementem jest diagnoza, w takim ujęciu powinna charakteryzować się wysokim stopniem partycypacyjności (np. Urbanik 2011). Rozpoznawanie, mapowanie i wydobywanie potencjału w dużej mierze dotyczy nie tylko organizatorów diagnozy (Żuławski Ośrodek Kultury), ale i jej adresatów (czyli mieszkańców).

Niniejsza diagnoza ma na celu przede wszystkim rozpoznanie potencjału społeczności gminy Nowy Dwór Gdański w sferze **aktywności i samoorganizacji** społeczności i grup. W centrum badania stawiamy ludzi, oddolne grupy i organizacje społeczne, a pozostałe zasoby

(instytucje, lokalną ekonomię i świat materialny; patrz: Green et al. 2013) traktujemy jako tło i znaczący kontekst diagnozy. Wynika to przede wszystkim z potrzeby zaktualizowania wiedzy na temat (mikro)lokalnych „ognisk” aktywności i samoorganizacji na terenie gminy, co spowodowane jest przede wszystkim zmianą pokoleniową oraz nowymi kontekstami, przede wszystkim sytuacją pandemiczną oraz aktualną sytuacją zw. z wojną w Ukrainie. Pogłębione wejście do środowisk lokalnych (potencjalnych) aktywności umożliwi nam (a także – mamy nadzieję – tym środowiskom) rozpoznanie i nazwanie potencjałów oraz sprzyjających warunków do rozwoju.

Główna część diagnozy opiera się na metodzie warsztatowej, która pozwala na problemowe i pogłębione rozpoznanie lokalnych potencjałów oraz mechanizmów ich pobudzania i rozwijania. Punktem wyjścia do dalszych działań był warsztat metodą Dragon Dreaming dla organizatorów i współorganizatorów tegorocznej diagnozy (24.03.2022), który między innymi posłużył jako punkt wyjścia do zaprojektowania **spotkań warsztatowych** z mieszkańcami z wybranych miejscowości gminy.

Zostało zorganizowanych 6 otwartych spotkań informacyjno-warsztatowych w terenie:

7 kwietnia godz. 10:00 – 12:00 – JAZOWA (świątelnia)

11 kwietnia godz. 16:00 -18:00 – LUBIESZEWO (świątelnia)

12 kwietnia godz. 17:30 – 19:30 – ŻELICHOWO (Mały Holender)

21 kwietnia godz. 15:00 – 17:00 – MARZĘCINO (świątelnia)

22 kwietnia godz. 17:00 – 19:00 – KMIĘCIN (szkoła)

12 maja godz. 17:00 – 19:00 – ORŁOWO (siedziba KGW)

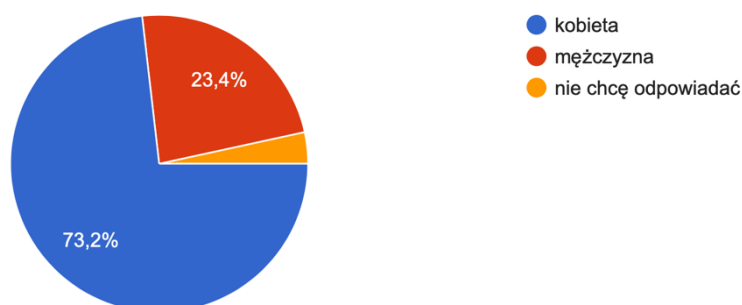
W spotkaniach wzięło udział od kilku do kilkunastu osób. W zdecydowanej większości były to osoby aktywne w obszarze działań lokalnych: liderki i liderzy, przedstawicielki kół gospodyń wiejskich, ochotniczych straży pożarnych, lokalnych stowarzyszeń, rad sołeckich, a także grup nieformalnych. W zdecydowanej większości były to kobiety. W sumie w spotkaniach wzięło udział 40 osób.

Kolejną metodą wykorzystaną w diagnozie jest **wywiad ankietowy w formie online**, który pozwolił na rozpoznanie lokalnych działań wśród większej liczby mieszkańców, oddolnych inicjatyw i warunków ich powstawania oraz rozwijania (kwestionariusz ankiety w załączniku). Dodatkowo – co także wynika z potrzeb ŻOK – pozwolił zdobyć wiedzę na temat czerpania informacji dot. lokalnych i kulturalnych aktywności i oferty. Wywiady były wypełniane samodzielnie przez mieszkańców (poprzez link udostępniany w mediach

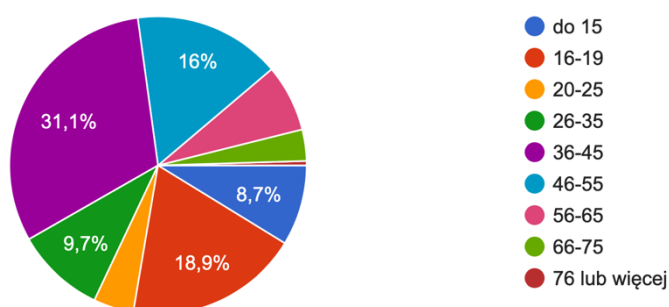
społecznościowych i na stronach internetowych) oraz przez ankieterów (organizatorów diagnozy i wolontariuszki ŻOK) za pomocą tabletów podłączonych do Internetu, podczas spotkań w terenie. Dodatkowo wywiady ankietowe były przeprowadzane podczas warsztatów ozdób wielkanocnych w Żuławskim Parku Historycznym (9.04.2022) oraz w otwartych przestrzeniach publicznych w okolicach Żuławskiego Ośrodka Kultury. Wywiady kwestionariuszowe online były przeprowadzane od 30 marca do 10 maja 2022 roku.

Ankietę wypełniło 206 osób. W zdecydowanej większości (nieco ponad 73%) były to kobiety (wykres 1).

Wykres 1. Płeć respondentów. N=206

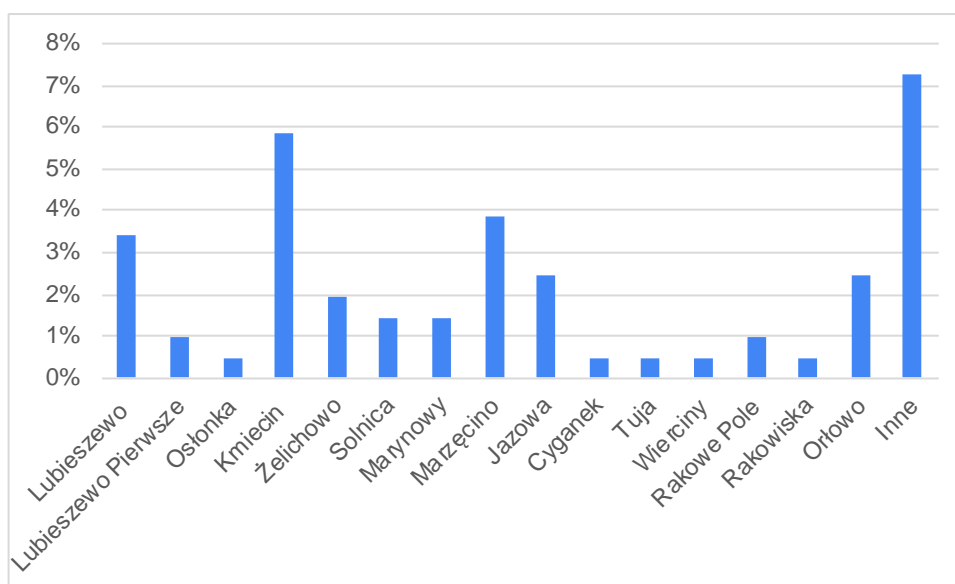
Najwięcej respondentów jest w wieku 36-45 lat (nieco ponad 31%). Drugie w kolejności są osoby 16-19 lat (prawie 19%). Szesnaście procent jest w wieku 46-55 lat (wykres 2).

Wykres 2. Wiek respondentów.

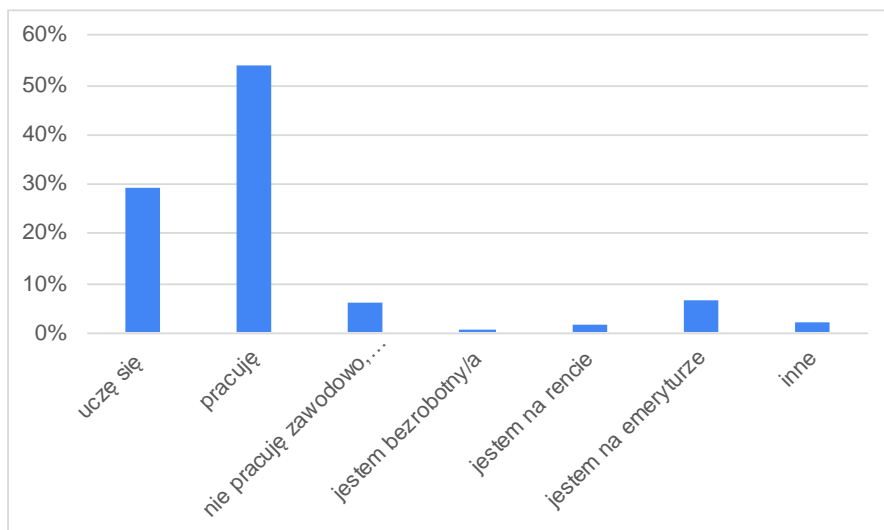

Większość respondentów mieszka w Nowym Dworze Gdańskim (61,1%). Około 7% wypełniających ankietę („inne”) mieszka poza gminą Nowy Dwór Gdański (w miejscowościach okolicznych gmin). Siedem osób (na 206 odpowiadających) nie podało swojego miejsca zamieszkania. Rozkład mieszkańców poza Nowym Dworem Gdańskim ze względu na miejscowość zamieszkania przedstawia się następująco (N=71; wykres 3).

Wykres 3. Miejscowość zamieszkania respondentów (poza Nowym Dworem Gdańskim).

Ponad połowa badanych pracuje (ok. 54%). Nieco ponad 29% respondentów jako podstawowe zajęcie wskazało naukę (przy czym można było zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź – najczęściej było to połączenie pracy z nauką). Prawie 7% badanych jest na emeryturze. Prawie 6% badanych nie pracuje zawodowo i zajmuje się domem (wykres 4).

Wykres 4. Podstawowe zajęcia respondentów.

Zaprezentowane w raporcie wyniki nie mają charakteru reprezentatywnego. Aby wyciągać wnioski dotyczące całej interesującej nas populacji, wymagają pogłębienia oraz znacznego poszerzenia próby badawczej. Niemniej, dają znaczącą wiedzę, szczególnie o charakterze jakościowym i umożliwiają sformułowanie pewnych uogólnień. Uwrażliwiają i zwracają uwagę na znaczące zagadnienia i problemy wynikające z pytań badawczych.

Krótką charakterystyka gminy

Gmina Nowy Dwór Gdański jest częścią powiatu nowodworskiego, leżącego w województwie pomorskim. Jest jedyną gminą miejsko-wiejską oraz największą pod względem liczby ludności w powiecie nowodworskim (*O nas...*). Sytuacja demograficzna gminy jest jednak dość trudna z powodu pogłębiającego się w ostatnich latach spadku liczby ludności (*Strategia...* 2021). Gmina ma charakter rolniczy, a w jej skład wchodzi 25 sołectw, w obrębie których znajduje się 37 wsi.

Z racji położenia w centrum Żuław Wiślanych nazywana jest „stolicą Żuław” (*O nas...*). Z miasta Nowy Dwór Gdański jest „wszędzie blisko”, czemu sprzyja także położenie przy drodze krajowej E-7 (prowadzącej do Gdańska i do Elbląga) oraz drodze na Mierzeję Wiślaną (*O nas...*). Gmina należy do Gdańskiego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot.

Gminę charakteryzuje nizinne ukształtowanie terenu oraz „charakterystyczny element krajobrazu, którym jest otwarta rozległa przestrzeń pozwalająca zaobserwować rzadkie zjawisko ciągłości linii horyzontu na styku nieba i ziemi” (*O nas...*). Na uwagę zasługuje także

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

materialne dziedzictwo kulturowe Żuław (m.in. zagrody żuławskie, charakterystyczne domy podcieniowe, wiatraki, cmentarze menonickie oraz budowle hydrotechniczne np. śluzy, mosty zwodzone, stacje pomp) (*O nas...*). Unikatowa architektura w połączeniu z ukształtowaniem terenu, a także jego elementami ukształtowanymi przez człowieka, oraz sieć rzek i kanałów ze specyficzną dla tego typu terenów fauną i florą, ma duży potencjał turystyczny. Dodatkowo, jakość powietrza na terenie gminy jest relatywnie dobra, co wzmacnia szanse i na rozwój turystyki, i na aktywne spędzanie wolnego czasu przez mieszkańców (*Strategia... 2021*).

Gmina Nowy Dwór Gdański jest częścią Ziemi Zachodnich i Północnych, czyli tzw. Ziemi Odzyskanych. Ludność przybyła na te tereny, w tym na obszar dzisiejszej gminy Nowy Dwór Gdański po II wojnie światowej z różnych części kraju i Europy. W dawnym województwie gdańskim w latach 50. XX w. największy udział wśród przesiedleńców stanowiła ludność z województw: warszawskiego, bydgoskiego, poznańskiego, a także z południowo-wschodniej części kraju oraz repatrianci (Maroszek 1965). W gminie od Akcji „Wisła” zamieszkuje także mniejszość ukraińska, posiadająca parafię greckokatolicką w Cyganku.

Specyfika regionu pod względem przestrzeni fizycznej i dziedzictwa kulturowego obecna jest w zapisach *Strategii Rozwoju Gminy Nowy Dwór Gdański na lata 2021-2030*. Jedną z misji gminy jest „pobudzanie zaangażowania lokalnej społeczności do rozwoju przedsiębiorczości oraz atrakcyjności osadniczej gminy poprzez kultywowanie tradycji i tożsamości regionalnej z wykorzystaniem unikatowego i strategicznego położenia geograficznego, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju” (*Strategia... 2021*).

Dochody na jednego mieszkańca w gminie są niższe w porównaniu z dochodami w województwie. Wydatki na usługi komunalne są najwyższe w województwie. Razem z wydatkami na pomoc społeczną stanowią jeden z większych udziałów w wydatkach budżetu gminy. Jednak pomimo wielu zauważanych problemów społecznych i socjalno-bytowych w gminie liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej corocznie nieco spada (*Strategia... 2021*). Co znaczące, jednym z głównych kierunków strategicznych gminy jest „zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne i środowiskowe (m.in. poprzez działania w zakresie ekologii i zdrowia), działania zmierzające do poprawy sytuacji osób starszych i dzieci oraz ich aktywnej integracji, a także poprawa warunków życia mieszkańców (polityka senioralna i prorodzinna)” (*Strategia... 2021*).

Gmina jest postrzegana jako bezpieczna (w badaniu ankietowym realizowanym na potrzeby *Strategii... 2021-2030* mieszkańcy ocenili pozytywnie utrzymanie bezpieczeństwa

przez Policję i Straż Miejską. Przepięstwu w gminie jest mniej niż średnia całego województwa, a ich liczba w porównaniu do 2015 roku spadła (*Strategia... 2021*).

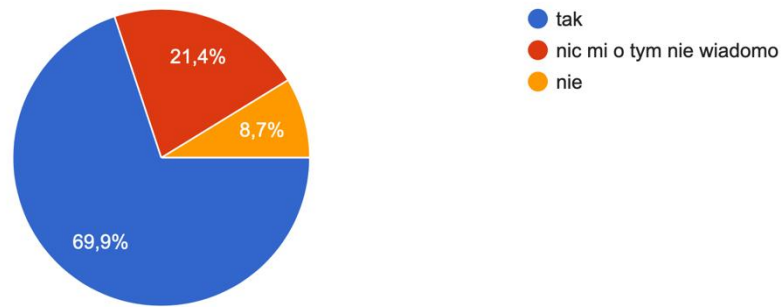
Na terenie gminy funkcjonują instytucje kultury: Żuławski Ośrodek Kultury oraz Publiczna Biblioteka (z 5 filiami na terenach wiejskich.) W gminie działa także Żuławski Park Historyczny, prowadzony przez Stowarzyszenie Miłośników Nowego Dworu Gdańskiego - Klub Nowodworski. Działalność instytucji kultury i oferta kulturalna są wysoko oceniane przez mieszkańców (*Strategia...*). W gminie funkcjonują także Miejskie Obiekty Sportowe. W 25 sołectwach jest 12 świetlic wiejskich. Mieszkańcy wskazują potrzebę zwiększenia ich liczby, szczególnie w dużych wsiach, jak Orłowo i Kmiecín. Pomimo występowania w gminie infrastruktury rekreacyjnej, mieszkańcy podkreślają, że jest niewystarczająca (*Strategia... 2021*).

Poziom aktywności obywatelskiej w gminie jest przeciętny - wyniki frekwencji wyborczej w gminie w wyborach w 2018 r. i w 2019 r. były niższe niż dla średniej wojewódzkiej i średniej krajowej (*Strategia... 2021*). Mieszkańcy jednak pozytywnie oceniają możliwość czynnego uczestnictwa w lokalnych działaniach społecznych, choć – przykładowo – frekwencja na konsultacjach społecznych jest niska (*Strategia... 2021*). Liczba organizacji pozarządowych w porównaniu ze wskaźnikiem powiatu i województwa jest nieznacznie niższy. Gmina jest członkiem 7 stowarzyszeń. Na jej terenie działają partnerstwa trójsektorowe: Żuławska Lokalna Grupa Działania oraz Lokalna Grupa Rybacka „Rybacka Brać Mierzei”. Zarejestrowanych jest ponad 20 organizacji pozarządowych działających na terenie gminy (na stronie Urzędu Gminy w wykazie widnieje 24, w 2014 r. było ich 28). Ich działalność jest różnorodna: o charakterze pomocowym, działające na rzecz poszczególnych miejscowości czy regionu, sportowe, a także kulturalne, turystyczne i inne.

Aktywność lokalna – co się dzieje w mojej miejscowości?

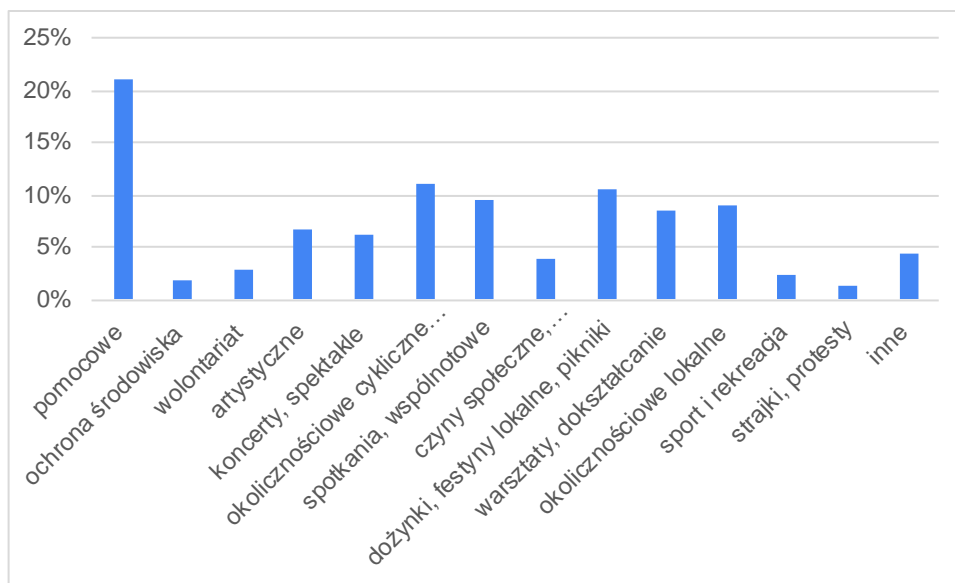
W badaniu ankietowym respondentom zadaliśmy pytanie: **„Czy w Pana/i miejscowości mieszkańcy się organizują i wspólnie działają?”**. Większość badanych odpowiedziała twierdząco (prawie 70%). Nieco ponad 21% nie wie, a prawie 9% uważa, że nie ma wspólnych działań w miejscu zamieszkania (wykres 5).

Wykres 5. Czy w Pana/i miejscowości mieszkańcy się organizują i wspólnie działają?

Badani zapytani o wspólne działania mieszkańców w ich miejscu zamieszkania mieli sami określić, co to są za aktywności. Mieszkańcy wymieniali różnorodne formy, z których na etapie analizy danych zostały stworzone kategorie (wykres 6).

Wykres 6. Działania i organizowanie się mieszkańców w Pana/i miejscowości.

Najwięcej działań w miejscu zamieszkania badanych mają te o charakterze **pomocowym** (44 wskazania). Są to, od ogólnych stwierdzeń: pomoc charytatywna, pomoc Ukraińcom, po bardziej konkretne: zbiórki na chorych, poszkodowanych, ubogich, zbiórki dla uchodźców, na Ukrainę. Występują w formie festynów, pikników, balów, koncertów (w tym m.in. WOŚP), a także innych inicjatyw, m.in. Pola Nadziei czy szycie maseczek podczas pandemii. Działania pomocowe występują w wielu miejscowościach. W dużej mierze z działaniami pomocowymi związany jest wolontariat, który przez część mieszkańców jest

określany jako odrębna aktywność. Obserwacje i rozmowy „w terenie” pozwalają wnioskować, że tego typu odpowiedzi odnoszą się raczej do formalnych akcji, np. kół wolontariuszy przy instytucjach i organizacjach. W większości działalność tego typu wskazała młodzież z Nowego Dworu Gdańskiego.

Nieco ponad 11% odpowiedzi dotyczy **wydarzeń na skalę całej gminy**, najczęściej realizowanych w Nowym Dworze Gdańskim. Są to w przeważającej większości wydarzenia cykliczne. Najczęściej wymieniane to: Dni Żuław/Dni Dworu Gdańskiego, Wodnostacja, Dzień Osadnika, Noc Muzeów, dożynki gminne.

Prawie tyle samo wskazań dotyczy **impres plenerowych lokalnych**, przede wszystkim dożynek, festynów, pikników. Prawie 10% wskazań dotyczy lokalnych spotkań, wydarzeń, w których w centrum stawiana jest **wspólnotowość i integracja** (np. spotkania wiejskie, spotkania przy kawie). Nieco ponad 9% wskazań dotyczy **impres okolicznościowych lokalnych**, związanych z różnorodnymi świętami, skierowanych do mieszkańców danej wsi. Badani ogólnie tak je formułowali bądź podawali przykłady, najczęściej wskazując święta kościelne, a także ogólnopolskie czy międzynarodowe typu Dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Kobiet, i nieco rzadziej – państwowe. Te trzy kategorie aktywności wskazują na silną obecność w poszczególnych miejscowościach działań, w którym liczy się bycie razem (wspólnotowość) oraz cykliczność i odświętność.

Znaczącą część odpowiedzi (prawie 9% wskazań) stanowią wydarzenia związane z **dokształcaniem i rozwojem mieszkańców**, np. zajęcia na Uniwersytecie Trzeciego Wieku, kursy (głównie seniorzy), warsztaty kulinarne, lekcje warsztatowe z dziećmi, dla dzieci. Prawie 7% odpowiedzi o wspólną organizację i działanie mieszkańców w danej miejscowości dotyczyło aktywności *stricte artystycznych*: ogólnie tak nazwanych, albo dokładniej: zajęcia w ŻOK-u, śpiew, chór, gra na instrumencie, teatralne, taniec, plenery. Nieco ponad 6% wskazań dotyczy **oferty kulturalnej** w formie spektakli, przedstawień, wystaw i koncertów. Te aktywności zostały wskazane głównie przez mieszkańców Nowego Dworu Gdańskiego.

Prawie 4% odpowiedzi dotyczy **tzw. czynów społecznych**, pomoc na rzecz miejscowości, wspólnego działania głównie w celu poprawy przestrzeni publicznej, np. pomoc na wsi, czyszczenie ulic, pomoc w sadzeniu kwiatów, w dekorowaniu wsi, dbanie o wizerunek wsi.

Kilka odpowiedzi dotyczyło *stricte* aktywności **sportowych lub rekreacyjnych**, np. turnieje sportowe, nordic walking, kajakarstwo, akcja Rowerowy Maj (nieco ponad 2%).

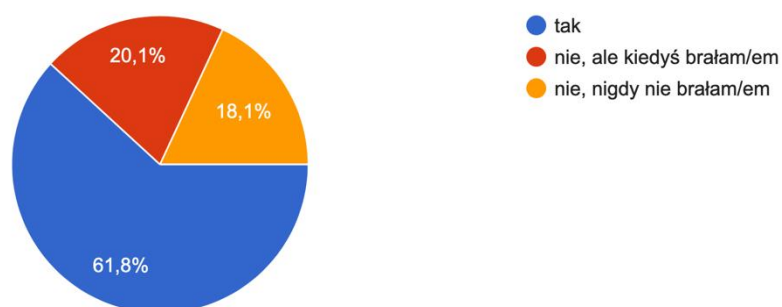

Prawie 2% wskazań to aktywności związane z **ochroną środowiska**, np. akcja Sprzątanie Świata, sprzątanie Tugi. Trzy wskazania dotyczyły **strajków i protestów** (bez dokładnego wyjaśnienia, ale zapewne związanych z aktualnymi wydarzeniami w kraju). W kategorii „inne” znalazły się: „dziedzictwo kulinarne naszego regionu”, „domówki”, „chwilowo żadne z powodu pandemii”.

Instrukcje i organizacje wymienione w odpowiedziach na pytanie o wspólne działania mieszkańców w danej miejscowości to: Koło Gospodyń Wiejskich, Żuławski Ośrodek Kultury, oraz wskazania pojedyncze: Ochotnicza Straż Pożarna, Polski Czerwony Krzyż, Nowodworskie Stowarzyszenie Przyjaciół Zwierząt Iskierka, Klub Nowodworski, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Klub Seniora.

Aktywność lokalna – czy biorę udział we wspólnych działaniach?

Osoby, które określiły wspólne działania w swojej miejscowości, zapytaliśmy o ich **udział w tych aktywnościach** (wykres 7). Prawie 62% uczestniczy w lokalnych działaniach. Nieco ponad 18% nie bierze udziału, ale kiedyś działało. Nieco ponad 20% nigdy nie działało w swojej miejscowości.

Wykres 7. Czy bierze Pan/i udział w działaniach i aktywnościach w swojej miejscowości?

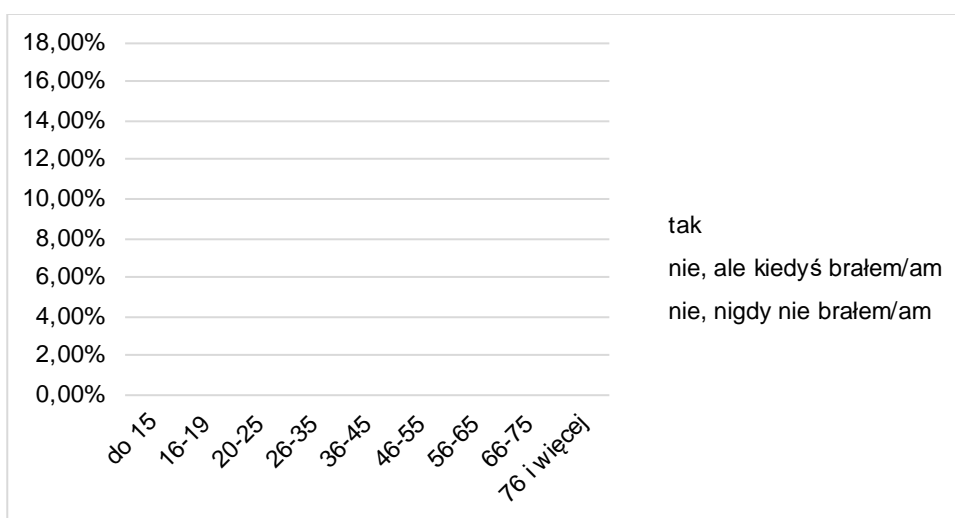
Aktywne w swoich miejscowościach są przede wszystkim **kobiety**. Ponad 60% wypełniających ankietę mieszkanek aktualnie działa lokalnie. Nieco ponad połowa mężczyzn bierze udział w tego typu aktywnościach. Co znaczące, większa część mieszkańców w porównaniu z mieszkankami nigdy nie uczestniczyła w aktywnościach w swoich miejscowościach lub z nich zrezygnowała (wykres 8).

Wykres 8. Czy bierze Pan/i udział w działaniach i aktywnościach w swojej miejscowości? Rozkład procentowy ze względu na płeć.

Osoby w wieku **36-45 lat** stanowią najliczniejszą grupę respondentów, która deklaruje aktywność w swoim miejscu zamieszkania (wykres 9). Jednak znaczna ich część zrezygnowała z tego typu aktywności bądź nigdy nie brała w nich udziału (wykres 9 i 10). Wśród osób w wieku **26-35 lat** zdecydowana większość (nieco powyżej 80% wszystkich w tej kategorii wiekowej) aktualnie działa na gruncie lokalnym. Pod tym względem wybijają się także grupy **20-25 i 76+**, jednak ze względu na małą liczebność respondentów trudno o dokładny opis. Rezygnujący z lokalnych aktywności to przede wszystkim młodzież **16-19 lat** oraz **66-75 lat** (wykres 10).

Wykres 9. Czy bierze Pan/i udział w działaniach i aktywnościach w swojej miejscowości? Z podziałem na wiek.

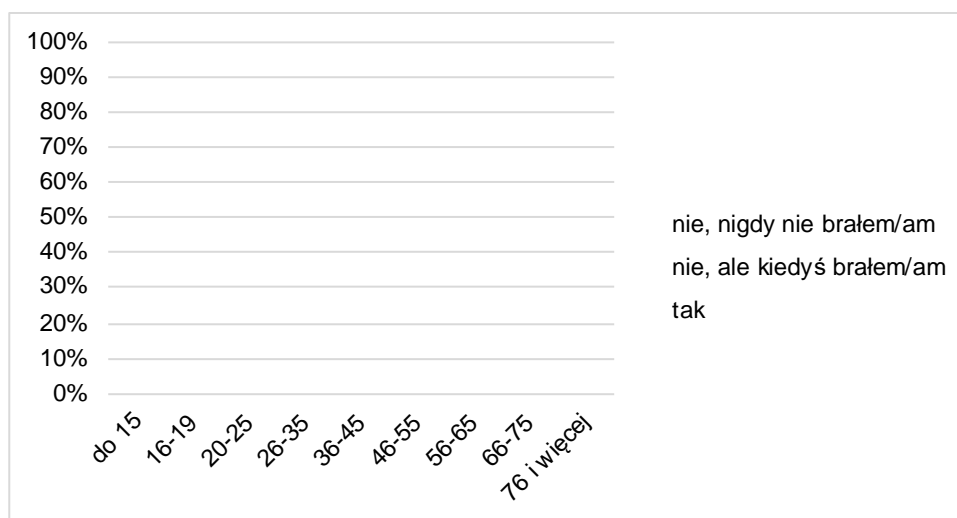
Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

Wykres 10. Czy bierze Pan/i udział w działaniach i aktywnościach w swojej miejscowości? Rozkład procentowy ze względu na wiek.

Badani zapytani o działanie w miejscowości zamieszkania zostali poproszeni o określenie swoimi słowami **swojej roli (lub ról)**. Na podstawie ich wypowiedzi na etapie analizy danych zostały stworzone kategorie (wykres 11). Najwięcej określić można nazwą „**czynnym uczestnictwem**” (51% określeń). Dotyczy to udziału w formach takich jak: warsztaty, szkolenia, zajęcia artystyczne (w tym np. śpiew w chórze, udział w amatorskim teatrze), udział w zebraniach, spotkaniach, piknikach, zbiórkach charytatywnych, tzw. czynach społecznych, zajęciach sportowych i rekreacyjnych, działalności Kół Gospodyń Wiejskich, Rad Sołeckich, Ochotniczej Straży Pożarnej, a także w strajkach czy manifestacjach.

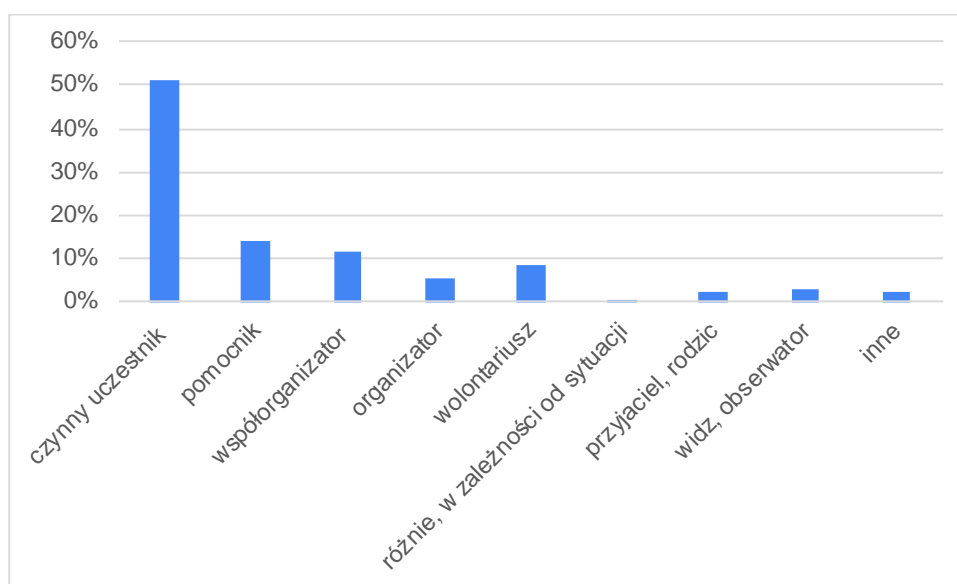
Znaczna część wskazań, choć dużo mniejsza od pierwszej, dotyczy **ról pomocniczych** (nieco ponad 14%). Często osoby będące czynnymi uczestnikami wydarzeń są także pomocnikami w ich częściach bądź w innych. Mieszkańcy pomagają w organizacji lokalnych festynów, pikników i innych lokalnych wydarzeń cyklicznych i plenerowych, a także innej działalności lokalnych grup (np. KGW). Nieco mniej (prawie 12%) mieszkańców określa swoją rolę jako **współorganizatora**. Są to przede wszystkim wiejskie dożynki i inne (najczęściej cykliczne) wydarzenia w miejscowości oraz imprezy ogólnogminne.

Niecałe 9% określeń dotyczy **wolontariatu**. Wolontariuszami określają się przede wszystkim młodzi (do 19 lat), nieco rzadziej ludzie w wieku średnim. Bycie wolontariuszem dotyczy przede wszystkim akcji charytatywnych oraz ogólnogminnych wydarzeń (np. Dni Żuław).

Niecałe 6% określa siebie jako **organizatorów** działań w swojej miejscowości. Organizowanie działań lokalnych dotyczy przede wszystkim lokalnych akcji charytatywnych, tzw. czynów społecznych, wiejskich imprez cyklicznych, prowadzenia KGW. Są to przede wszystkim osoby w wieku średnim i senioralnym (od 35 do 65 roku życia).

Nieco ponad 3% mieszkańców w wydarzeniach w swojej miejscowości pełni **rolę widza lub obserwatora**. Dotyczy to przede wszystkim spektaklów, koncertów, występów, prezentacji oraz, choć rzadziej, wydarzeń ogólnogminnych, plenerowych oraz lokalnych cyklicznych. Nieco ponad 2% badanych w lokalnych działaniach pełni rolę **wspierającą bliskich**: przyjaciół, znajomych, rodziców.

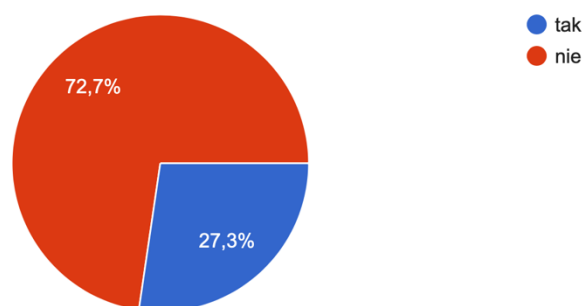
Wykres 11. W jakiej roli bierze Pan/i udział w działaniach w swojej miejscowości?

Zdecydowana większość aktywnych w swojej miejscowości badanych bierze udział w wydarzeniach „**zawsze, kiedy coś się dzieje**” oraz **cyklicznie** (dotyczy to np. cotygodniowych zajęć, warsztatów, kursów). Nieco mniej badanych uczestniczy **często lub prawie zawsze** lub „**jak czas pozwala**”. Tylko nieliczni przyznają, że uczestniczą w wydarzeniach rzadko.

Nieco ponad 20% badanych nie bierze aktualnie udziału w aktywnościach w miejscowości zamieszkania, ale w przeszłości uczestniczyło w tego typu działaniach. Byli zazwyczaj czynnymi uczestnikami, wolontariuszami i widzami oraz obserwatorami. Większość z biorących udział w działaniach przeszłości jest w wieku średnim lub (nieco mniej) senioralnym. Główny powód rezygnacji z aktywności to **brak czasu**. Pojawiają się sporadycznie

także głosy: pandemia, stan zdrowia, małe dzieci, „nie jestem dzieckiem ani seniorem” (co może dotyczyć braku oferty skierowanej do tej grupy wiekowej).

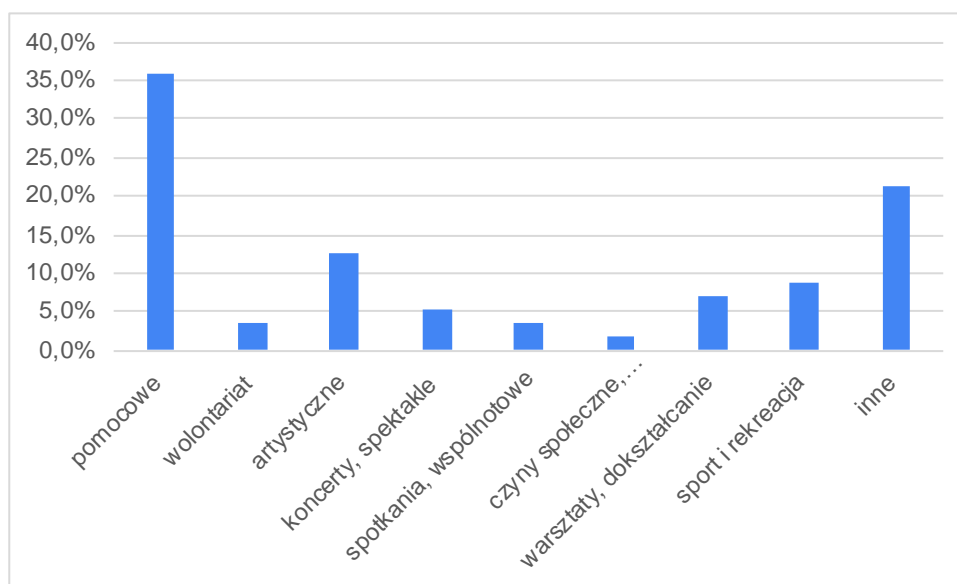
Aktualnie (czyli w terminie realizowania badań – wiosną 2022 r.) tylko nieco ponad 27% badanych mieszkańców bierze udział w jakiejś lokalnej inicjatywie, niekoniecznie w swojej miejscowości (wykres 12).

Wykres 12. Czy aktualnie bierze Pan/i udział w jakiejś lokalnej inicjatywie, niekoniecznie w swojej miejscowości?

Zdecydowana większość aktywności mieszkańców gminy skupia się obecnie na **działaniach pomocowych** (wykres 13). Jest to związane z aktualnymi potrzebami związanymi z wojną w Ukrainie. Są to przede wszystkim zbiórki i inne akcje charytatywne wspierające uchodźców oraz Ukraińców w ich kraju. Inne akcje pomocowe to przede wszystkim pomoc zwierzętom i zbiórka na hospicja. Mieszkańcy aktualnie także uczestniczą w **działaniach artystycznych** (głównie chór i teatr), **akcjach okolicznościowych** (np. tworzenie ozdób wielkanocnych). Uczestniczą w spektaklach i koncertach (głównie w Żuławskim Ośrodku Kultury), w Nocy Muzeum, w zajęciach klubu seniora, spotkaniach KGW, a także w akcji „Rowerowy Maj”, nordic walking i morsowaniu. Inne to np.: programy profilaktyczne, warsztaty terapii zajęciowej, zajęcia i targi kulinarne, udział w Żuławskiej Kafejce Historycznej, odtwarzanie starej odmiany jabłoni.

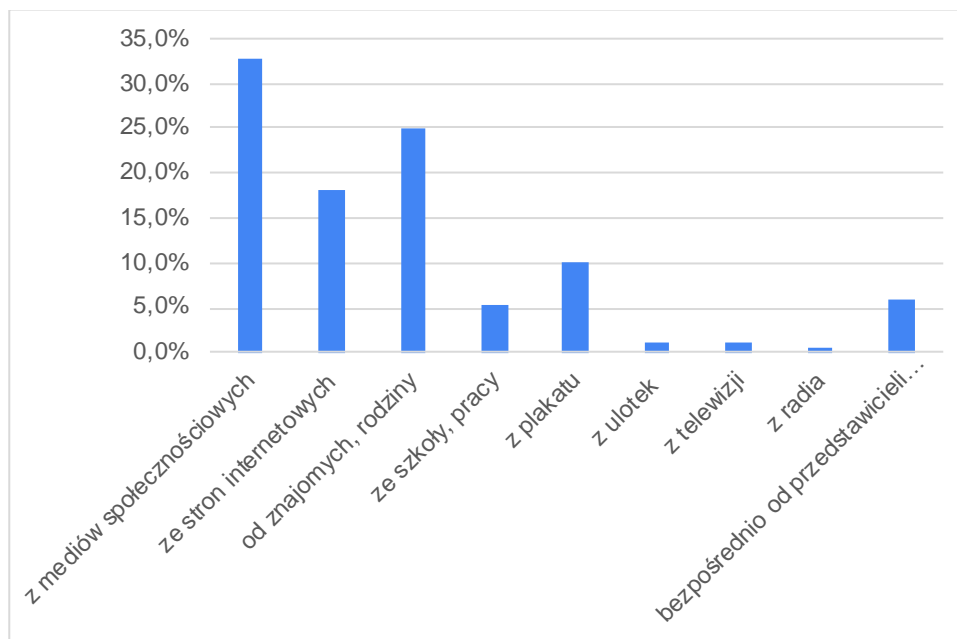

Wykres 13. W jakiej inicjatywie lokalnej (niekoniecznie w swojej miejscowości) aktualnie bierze Pan/i udział?

Około jedna czwarta badanych twierdzi, że **wsparcie w aktywności**, w której aktualnie bierze udział, **nie jest potrzebne**. Pozostała część mieszkańców aktualnie aktywnie działających podkreśla potrzebę pomocy przede wszystkim **finansowej i materialnej**. Badani wskazują także, choć nieco rzadziej, na znaczenie **zaangażowania ludzi** w działania oraz potrzebę **zmian systemowych** w tym obszarze.

Badani o wydarzeniach i ofercie kulturalnej w gminie Nowy Dwór Gdański dowiadują się przede wszystkim z **mediów społecznościowych** (prawie 33%), od **znajomych i/lub rodziny** (prawie 25%), ze stron internetowych (nieco ponad 18%), z plakatu (nieco ponad 10%), bezpośrednio od przedstawicieli organizacji i instytucji (nieco ponad 6%) i ze szkoły lub pracy (nieco ponad 5%) (wykres 14).

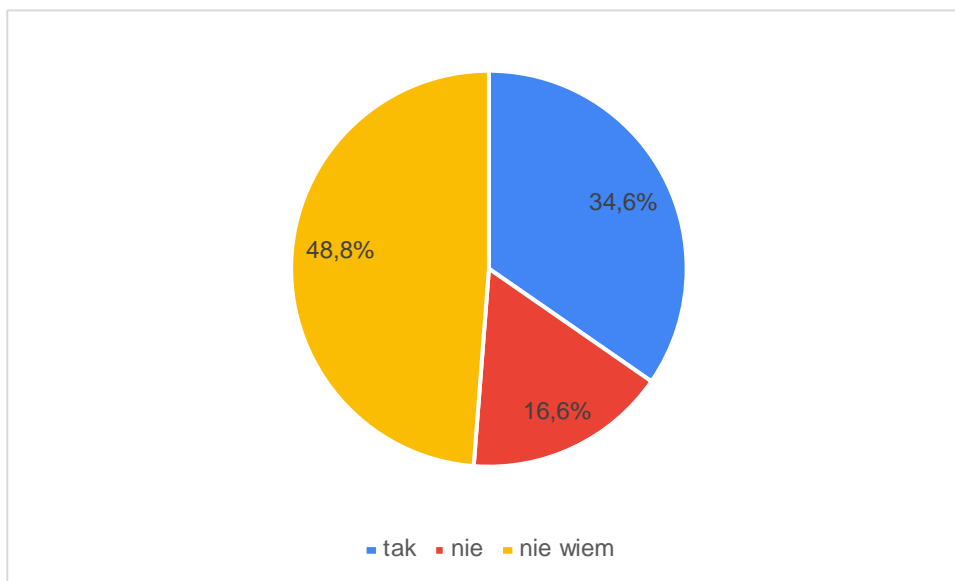

Wykres 14. O wydarzeniach i ofercie kulturalnej w gminie Nowy Dwór Gdański dowiadują się zazwyczaj...
(zaznacz maks. 3 odpowiedzi).

Plany i marzenia

W wywiadzie internetowym zapytaliśmy mieszkańców, **czy planują zorganizować bądź wziąć czynny udział w jakiejś lokalnej inicjatywie (niekoniecznie w swojej miejscowości)**. Większość badanych (prawie 49%) **nie wie, czy zaangażuje się w przyszłe lokalne działania**. Na drugim miejscu są **planujący aktywnie działać** (prawie 35%). Prawie 17% nie planuje brać czynnego udziału w lokalnych inicjatywach (wykres 15).

Wykres 15. Czy planuje Pan/i zorganizować bądź wziąć czynny udział w jakiejś lokalnej inicjatywie (niekoniecznie w swojej miejscowości)?

Nieznacznie więcej mężczyzn w porównaniu z kobietami zamierza aktywnie działać lokalnie w przyszłości (wykres 16). Większa ich część jednak nie planuje żadnych działań. Kobiety zaś częściej zaznaczyły odpowiedź „nie wiem”.

Wykres 16. Czy planuje Pan/i zorganizować bądź wziąć czynny udział w jakiejś lokalnej inicjatywie (niekoniecznie w swojej miejscowości)? Rozkład procentowy ze względu na płeć.

Najbardziej zdecydowane na działania lokalne w przyszłości są osoby w wieku 46-55 (wykres 17 i 18) (oraz osoby 76+, które jednak ze względu na nieliczną próbę wymagają poszerzenia badania). **Najbardziej niezdecydowaną grupą mieszkańców są osoby w wieku**

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

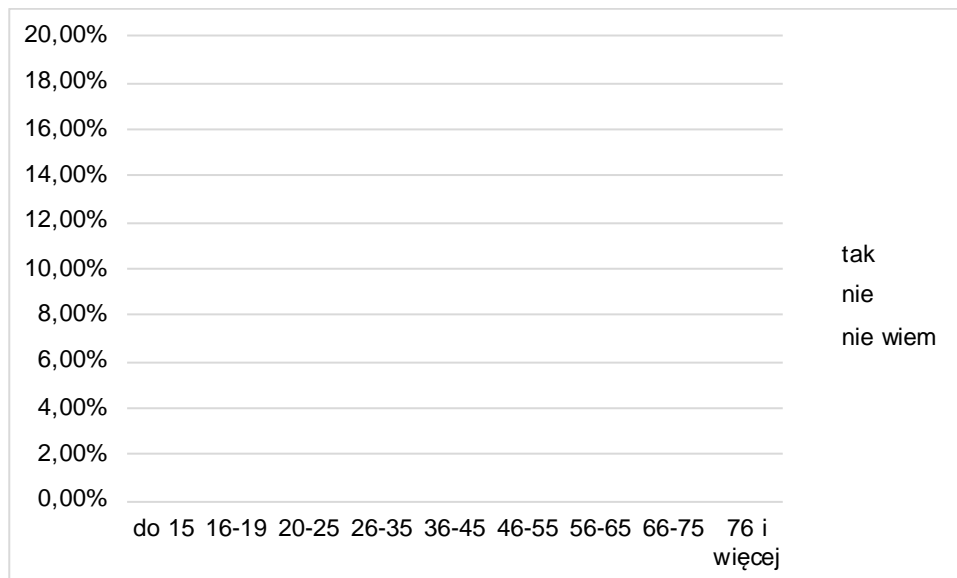

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

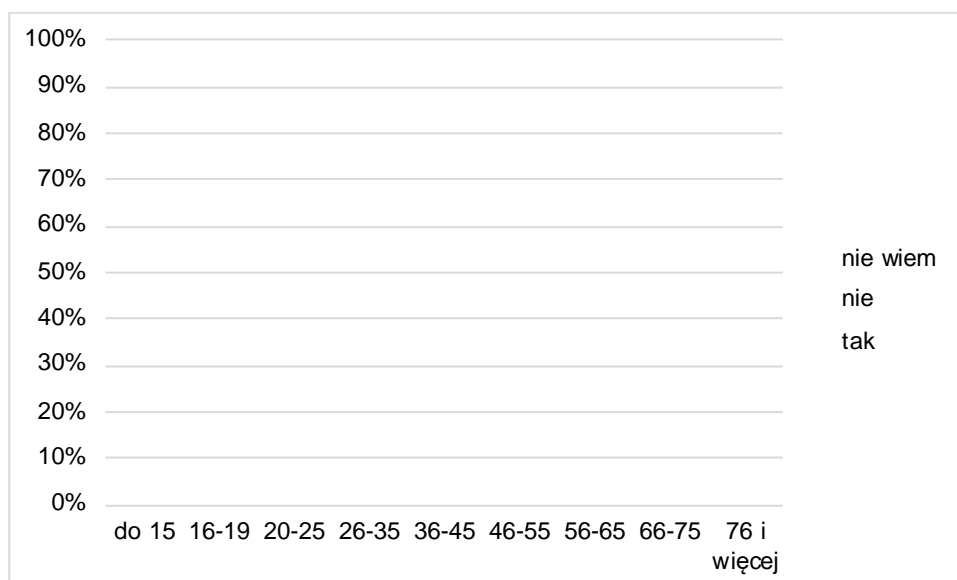

DOM
KULTURY+

36-45 lat. Na drugim miejscu pod tym względem plasują się mieszkańcy w wieku 66-75 lat. Nie planują lokalnych działań mieszkańcy w wieku 16-19 lat, a zaraz po nich osoby do 15 roku życia.

Wykres 17. Czy planuje Pan/i zorganizować bądź wziąć czynny udział w jakiejś lokalnej inicjatywie (niekoniecznie w swojej miejscowości)? Z podziałem na wiek.

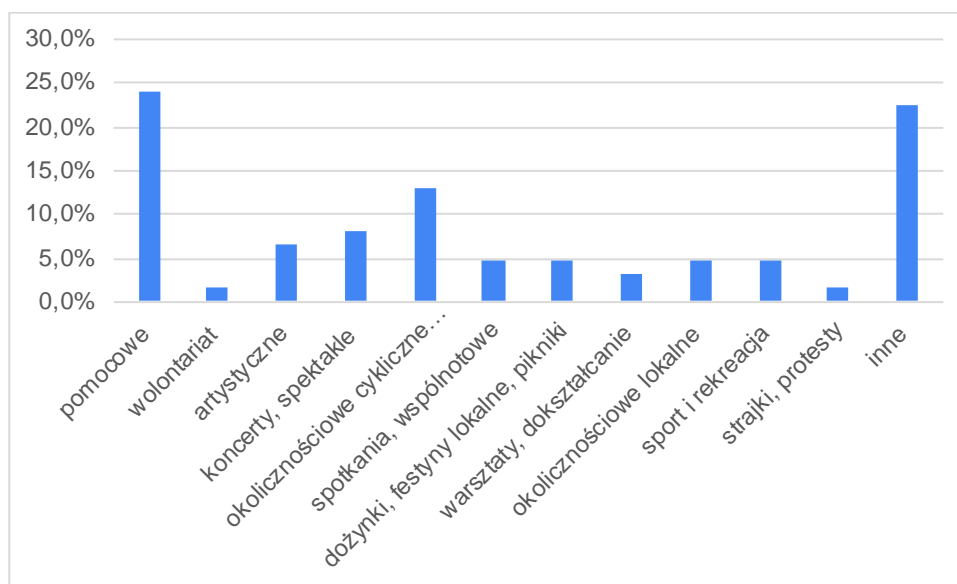

Wykres 18. Czy planuje Pan/i zorganizować bądź wziąć czynny udział w jakiejś lokalnej inicjatywie (niekoniecznie w swojej miejscowości)? Rozkład procentowy ze względu na wiek.

Osoby planujące udział w lokalnych inicjatywach wskazują na różnorodne aktywności (wykres 19). **Najwięcej planowanych działań ma charakter pomocowy**, przede wszystkim

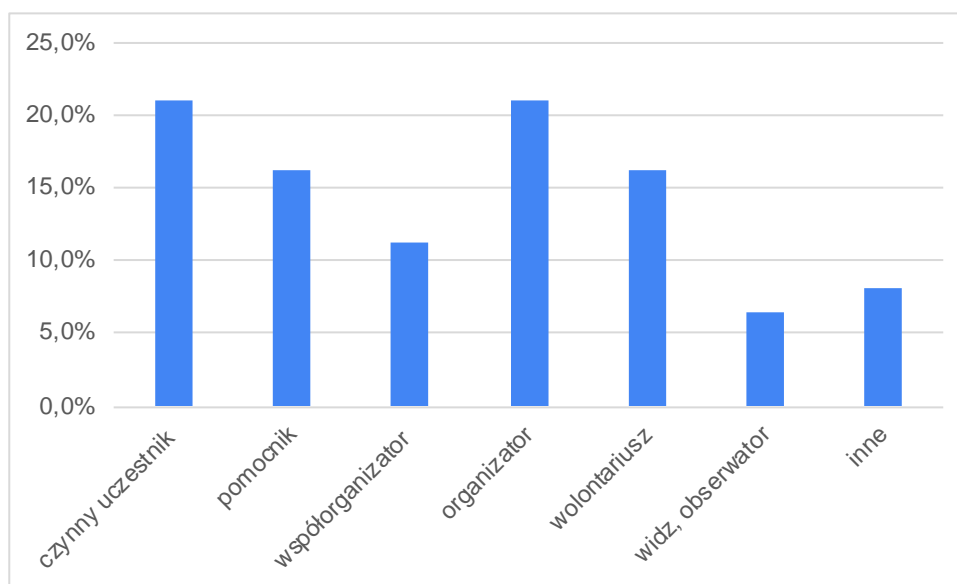
pomoc Ukrainie czy ogólnie zbiórki (określana często ogólnie jako pomoc charytatywna czy pomoc potrzebującym). Inne to m.in. akcja DKMS. Badani planują zaangażować się w **działania okolicznościowe, cykliczne o charakterze ogólnogminnym**, m.in. dożynki gminne, Dni Żuław, Dni Nowego Dworu Gdańskiego, Noc Muzeów. Mieszkańców interesują także **działania artystyczne**, tak w roli widza na koncertach czy spektaklach, jak i czynnego uczestnika zając m.in. z ceramiki, teatru, śpiewu. Po ok. 5% odpowiedzi dotyczy planów związanych ze **spotkaniami lokalnymi** o charakterze wspólnotowym, **lokalnych festynów i pikników** oraz **okolicznościowych, cyklicznych wydarzeń wiejskich**, a także **sportu i rekreacji**. Nieco mniej planów dotyczy warsztatów związanych z doksztalcaniem, a także strajków i protestów oraz wolontariatu. Inne plany to m.in. stworzenie i działanie w Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, współtworzenie programu profilaktycznego, pomoc wsi, „pomoc tam, gdzie to potrzebne”.

Wykres 19. W jakiej lokalnej inicjatywie planuje Pan/i wziąć udział?

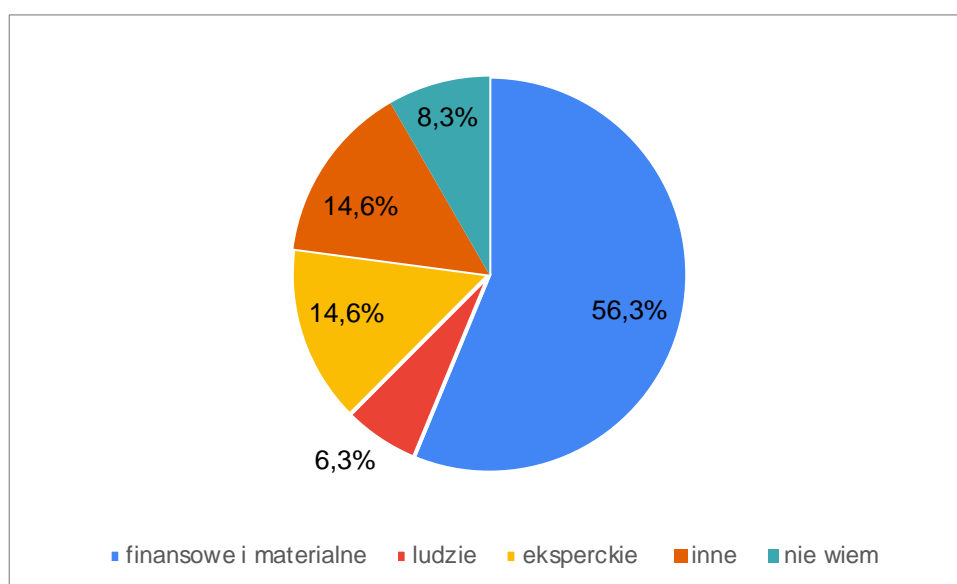
Po 21% badanych **planuje działać lokalnie w charakterze czynnego uczestnika i organizatora**. Nieco ponad 16% myśli o funkcji **wolontariusza** i tyle samo – **pomocnika**. Jedenaście procent badanych chciałoby być współorganizatorem działania. Nieco ponad 6% badanych planuje być widzami i/lub obserwatorami (wykres 20).

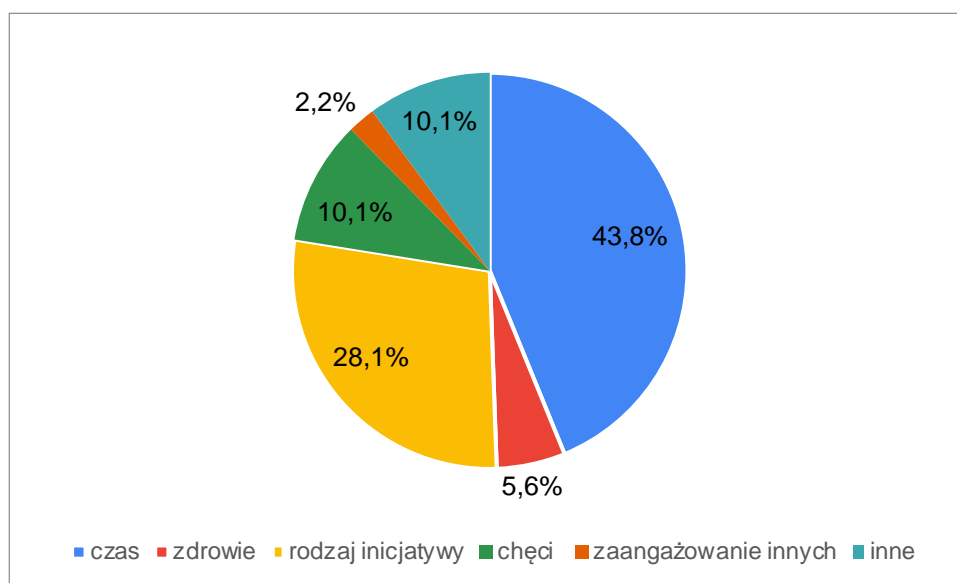
Wykres 20. W jakiej roli planuje Pan/i działania lokalne?

Ponad połowie planujących działania lokalne przydałaby się **pomoc finansowa i materialna** (wykres 21). Prawie 15% badanych potrzebowałoby **wsparcia eksperckiego**. Nieco ponad 6% mieszkańców planujących lokalną aktywność podkreśla rolę **zaangażowania innych ludzi** w te inicjatywy. Nieco ponad 8% **nie wie**, czy i jakie wsparcie by się przydało. Inne wskazywane formy wsparcia to m.in.: opieka nad dziećmi, wsparcie inicjatywy przez instytucję, opieka zdrowotna.

Wykres 21. Jaka forma wsparcia w planowanych działaniach by się Państwu przydała?

Osoby niepewne swojego zaangażowania w przyszłości w inicjatywy lokalne uzależniają aktywność przede wszystkim od swoich **możliwości czasowych** (prawie 44%) (wykres 22). Drugi czynnik to **rodzaj, temat i cel inicjatywy** (nieco ponad 28%). Nieco ponad 10% badanych przyznaje, że **nie wie, czy będzie miało chęć** do działania. Prawie 6% niezdecydowanych mieszkańców swoją aktywność lokalną uzależnia od **swojego zdrowia**. Nieco ponad 10% badanych wskazuje na inne czynniki, m.in. samopoczucie, wsparcie rodziny, możliwość dojazdu. Co ciekawe, nie pojawiały się twierdzenia dotyczące braku informacji na temat inicjatyw.

Wykres 22. Od czego zależy, czy zaangażuje się Pan/i w lokalne działania?

Osoby nieplanujące wzięcia udziału w lokalnych inicjatywach najczęściej motywują to **brakiem czasu**. Inne odpowiedzi to: „to nie dla mnie”, „nie mam odwagi”, „brak dojazdu”, „brak motywacji i uznania”, „brak pomysłu”, „po prostu”, „bo nie”, „nie mam ochoty”, „jestem introwertykiem”, „nie wiem, w czym bym miała działać”, „nigdy nie było okazji”.

Pytanie o marzenia zadaliśmy przede wszystkim podczas spotkań warsztatowych w wybranych wsiach. Wypowiedzi uczestników spotkań miały kilka punktów wspólnych. Wspólna „praca” nad marzeniami w czasie spotkań ukazała przede wszystkim potrzebę **bycia razem i wspólnego działania**. Drugą kwestią, bardzo często łączoną z byciem razem, była potrzeba **rozwaju**. Podkreślano, że „do wszystkiego potrzebni są ludzie!”, wskazując na konieczność angażowania mieszkańców. Nawiązywano do negatywnych skutków pandemii w postaci „odzwyczajenia się od bycia z ludźmi”. „Odkleszczyć się po pandemii” – to jedno z

celów wypowiedzianych podczas spotkania, które dobrze oddaje nastroje w lokalnych społecznościach. Zaktywizowanie, często ponowne, dotyczyło nie tylko innych, ale i autorów tych stwierdzeń.

Marzenia i plany z nimi związane, artykułowane podczas spotkań, skupiają się wokół kilku tematów.

Kulinaria

Jednym z najczęściej pojawiających się tematów były kulinaria. Z jednej strony propozycje działań związanych z potrawami, przepisami, ich przyrządzaniem, a także konsumowaniem, nawiązywały do przeszłości. „Potrawy naszych dziadków” miałyby być ocalone od zapomnienia czy przypomniane. Podkreślano także przy tym zróżnicowanie kulturowe po II wojnie światowej w danych społecznościach, które przekładało się (i według wielu nadal przekłada się) na lokalne kulinaria. Pielęgnowanie rodzinnych tradycji idzie w parze z „zapożyczeniem” receptur od sąsiadów. Działania związane z kulinariami to także, choć rzadziej przywoływane, skupienie się na odkrywaniu tradycji kulinarnych Żuław sprzed II wojny światowej. Z drugiej zaś strony skupienie się na kuchni nawiązuje do współczesnych trendów, swoistej mody na gotowanie, śledzenia nowinek w tym zakresie oraz odkrywania kuchni z różnych regionów nie tylko Polski, ale i świata.

Mieszkanek i mieszkańcy (choć mieszkankę było zdecydowanie więcej i to od nich wychodziły pomysły aktywności kulinarnych) podkreślały także aspekty wspólnotowe i więziotwórcze tego typu działań. Poczęstunek powinien towarzyszyć większości aktywności lokalnych. Przyrządzanie może integrować mieszkańców, w tym reprezentujących różne pokolenia. Może być także świetną wizytówką miejscowości, np. w turniejach KGW czy dożynkach. Kulinaria w dużej mierze odnoszą się także do potrzeby zachowania czy wdrażania zdrowego trybu życia oraz z czerpania lokalnych zasobów (gospodarstw, pól, ogródków etc.).

Proponowane podczas spotkań działania lokalne to m.in.: warsztaty kulinarne ze zdrowej żywności (połączone z pokazem i udział w nich), zajęcia kulinarne (kuchnia azjatycka), pieczenie i zdobienie tortów, naturalna żywność i medycyną niekonwencjonalną (Jazowa); kurs kucharski (Kmiecin); dekoracje z potraw (Lubieszewo).

Natura i zdrowie

Propozycje aktywności związanych z kulinariami były często bliskie działaniom wokół natury i zdrowia. Badane podkreślały potrzebę bliskości przyrody, na którą w dużej mierze pozwala miejsce ich zamieszkania. Oparcie na zasobach otoczenia szło w parze

z podkreśleniem wartości zdrowotnej tego typu aktywności, a także finansowej (w dobie trudności ekonomicznych). Badane podkreślały wartość „dotarcia do korzeni”, czyli przepisów, rad „naszych babć”, a także sąsiadek seniorek. Niektóre mieszkanki nawiązywały do znaczenia medycyny niekonwencjonalnej i naturalnej, a także do potrzeby uczenia się od ekspertów. Dotyczyło to między innymi wiedzy na temat zdrowego stylu życia i dbania o swój dobrostan. Nawiązywano tym samym o różnorodnych skutkach pandemii, np. potrzeby zajęć dotyczących radzenia sobie ze stresem (które – według niektórych – spotkałyby się z zainteresowaniem mieszkańców).

Propozycje dotyczące konkretnych aktywności związanych z obcowaniem z naturą dotyczyły głównie florystyki i ziołolecznictwa. Były to m.in.: zorganizowanie warsztatów florystycznych, zajęcia z florystyki (Jazowa, Lubieszewo, Kmiecín), ziołolecznictwo (Jazowa), warsztaty z medycyny naturalnej (Kmiecín). Proponowano także wykłady o zdrowym trybie życia (Marzęcino).

Integracja i wspólnotowość

Wiele propozycji lokalnych aktywności, a także nawiązywanie do tych dotychczasowych, dotyczyło głównego celu, jakim jest wspólne spędzanie czasu. Podkreślano przy tym wielopokoleniowość oraz taki program, który będzie odpowiadał różnym grupom mieszkańców. Wspólne spędzanie czasu w dużej mierze łączono z aktywnościami w plenerze. Niektórzy przyznawali, że bycie na zewnątrz jest mniej zobowiązujące i przyciąga mieszkańców, którzy nie skorzystaliby z aktywności w budynku.

Pojawiające się na spotkaniach warsztatowych propozycje to m.in.: spotkania, dyskusje, działania w gronie ludzi (Jazowa), integracja w plenerze: piknik rodzinny „My rodzinę fajną mamy”, kino pod chmurką letnie, piknik w piękną pogodę dla wszystkich mieszkańców na świeżym powietrzu, Święto Pieczonej Kukurydzy, Majówka (Kmiecín), klub z zajęciami dla osób mających czas wolny, zajęcia integracyjne dla mieszkańców, spotkania przy herbacie cykliczne, spotkania kobiet, które mają małe dzieci (Marzęcino).

Aktywności wspólnotowe w plenerze łączone były czasami z tzw. czynami społecznymi, które warto kończyć np. grillem albo ogniskiem. Na uwagę zasługuje także znaczenie dożynek, o których mówiło wielu mieszkańców. Swoista pamięć społeczności o tego typu wydarzeniach, w tym o sukcesach np. KGW, odwadze uczestniczek czy „objawianiu się” talentów mieszkańców w trakcie przygotowań bardzo często przewijała się w rozmowach podczas naszych spotkań.

Rozwój

Duża część marzeń i propozycji aktywności z nimi związanych skupiała się wokół szeroko i różnie rozumianego rozwoju. To z jednej strony podkreślanie potrzeby poszukiwania hobby, pasji, czy praktycznych umiejętności, a z drugiej – praca nad jakością życia, poczuciem dobrostanu, także psychicznego. Mieszkańcy mówili zarówno o swoich potrzebach, a także innych – głównie młodzieży. W dużej mierze podkreślano znaczenie bycia razem – w formie np. grup samopomocowych, wsparcia, wspólnego uczenia się.

Propozycje związane z poszerzeniem swoich umiejętności i hobby to m.in.: zajęcia taneczne dla kobiet (Jazowa), warsztaty z rękodzieła i szydełkowania (Kmiecin), warsztaty z ozdób świątecznych, kwiaty z krepiny (Lubieszewo). Proponowane zajęcia dla młodzieży to m.in.: zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży (pogadanki z psychologiem, dzielnicowym), miejsce gdzie dzieci mogą spędzić czas, odrobić lekcje, zajęcia sportowe dla dzieci i zaproszenie osobistości sportu, które są autorytetami dla dzieci (Jazowa), włączenie młodzieży w upiększanie wsi (Lubieszewo), warsztaty i zajęcia terapeutyczne dla młodzieży, warsztaty dla dzieci, zajęcia sportowe dla młodzieży (Kmiecin), świetlica dla dzieci popołudniami, założenie Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, zajęcia dla starszej młodzieży z inicjatywą sportową, zajęcia dla dzieci w wieku 3-7 lat (Marzęcino).

Estetyka wsi

Inicjatywy w poszczególnych wsiach, co uwidocznili i materiał z wywiadów ankietowych i ze spotkań warsztatowych, w dużej mierze opierają się na wspólnym działaniu mieszkańców wokół wspólnej sprawy. W dużej mierze dotyczy to dbania o estetykę wsi. Czasem idzie w parze z funkcjonalnością i potrzebą jej poprawy. Działania w przestrzeni fizycznej wsi aktywizują i przyciągają mieszkańców w różnym wieku. Ich plusem jest także namacalny i dość trwały efekt. Propozycje działań lokalnych wokół estetyki wsi to m.in.: czysta wieś (Jazowa), upiększanie wsi (Lubieszewo), pobocza drogi przez wieś obsadzić kwiatami (Orłowo).

Infrastruktura

Niektóre marzenia i propozycje dotyczyły konkretnych rozwiązań infrastrukturalnych, które według mieszkańców są potrzebne oraz są odpowiedzią na inne potrzeby społeczności. Do ich stworzenia niezbędne jest wsparcie zewnętrzne. Były to m.in. pomost z ławeczkami i lampami (Marzęcino), przydałoby się miejsce spotkań (jest tylko na ognisko) Żelichowo, budowa świetlicy (Orłowo).

Badanym zadaliśmy także pytanie „co musi się zadziać, bym miał/a 100% satysfakcji?”. To, co łączyło większość wypowiedzi, to przede wszystkim: udział ludzi; docenienie przez innych (jak podziękują, „to mnie pobudza i jestem usatysfakcjonowana”); ktoś kto to zorganizuje; wysoki poziom – eksperci, prowadzący; atrakcyjność treści i formy; wzajemne wsparcie; ktoś pomaga (np. posprzątać); zadowolenie mieszkańców; możliwości „systemowe” (np. wolne z pracy, dobry termin); niezależne (np. dobra pogoda); fundusze; pomoc w zasobach (współpraca lokalna i ponadwiejska); dobre miejsce; „po prostu zacząć realizować”.

Podsumowanie i wnioski

Diagnoza ukazała duży potencjał społeczny mieszkańców gminy Nowy Dwór Gdański w sferze aktywności zbiorowych.

Bezspornie aktywność lokalna jest realizowana głównie przez kobiety. Mężczyźni działają rzadziej, ale – jeśli się angażują, to często zajmują pozycje liderские. Kobiety tworzą gęste sieci kontaktów i współpracy, głównie w miejscu zamieszkania, ale także wychodząc do okolicznych miejscowości, czy nawet dalej. Co ważne, sieci te nie są zazwyczaj zamknięte, a włączane są do nich kobiety w różnych wieku oraz w niektórych miejscach i przy okazji wspólnej sprawy czy działania – także mężczyźni. Panowie w dużej mierze pełnią rolę pomocników. Ci, którzy są liderami, nie zawsze są w pełni pozytywnie oceniani w kontekście ich faktycznego zaangażowania w sprawy zbiorowe. Kobiety potrzebują wsparcia i docenienia ich działań. Warto też stwarzać przestrzeń dla mężczyzn – aby mogli się w niej odnaleźć, znaleźć swoje miejsce i sposoby działania, które odpowiadają im potrzebom. Jednym z kierunków są na pewno tzw. czyny społeczne. Dodatkowo, włączanie ich w aktywności żon, partnerek, córek, wnucząt etc. może stwarzać atmosferę i warunki sprzyjające poszerzaniu działalności skupionych wokół ich potrzeb. Wspieranie i rozwijanie inicjatyw wspólnotowych bezspornie także może sprzyjać większemu zaangażowaniu mężczyzn.

Niepewni dalszej działalności lokalnej są przede wszystkim osoby w wieku średnim. Wydaje się, że w dużej mierze jest to grupa niewystarczająco „zagospodarowana” pod względem oferty, programów aktywizacyjnych i innych. Warto stwarzać warunki do bardziej czynnego zaangażowania tej grupy wiekowej – nie tylko np. podwożenia dzieci na zajęcia pozalekcyjne. Przykładem wsparcia mieszkańców w wieku średnim jest włączanie ich

w projekty wielopokoleniowe czy pomoc w opiece nad dziećmi lub oferta skierowana do nich w czasie zajęć ich pociech.

Znaczącą grupą wiekową, która wymaga wsparcia, są seniorzy. Ze względu na wiek, stan zdrowia, samopoczucie, warunki sytuacyjne (przede wszystkim pandemia COVID), małe możliwości mobilności ich aktywność może być zmniejszana. Warto zastanowić się nad systemem wsparcia, zarówno w programach, jak i poprzez wzmacnianie nieformalnych sieci kontaktów i pomocy wśród mieszkańców danej miejscowości, aby seniorzy mogli się w miarę swoich możliwości nadal włączać w życie wsi i okolic.

Konieczne jest ciągłe stwarzanie warunków do aktywności dla młodzieży. O tym, że mało się dzieje dla tej grupy wiekowej, mówili mieszkańcy w każdym wieku. Chodzi tu zarówno o miejsca dla młodych ludzi, jak i ofertę, która byłaby dla nich atrakcyjna. Niezbędnym wydaje się pogłębienie diagnozy wśród młodych mieszkańców gminy, z uwzględnieniem elementów partycypacyjnych na każdym jej etapie. Konieczna wydaje się także oferta skierowana do młodzieży w miejscu ich zamieszkania (np. zajęcia sportowe, treningi, Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, wolontariat).

Szczególne wsparcie potrzebne jest lokalnym liderom. Warto wyłapywać nie tylko formalnych przywódców oraz stwarzać sytuacje, które poprzez większe zaangażowanie współorganizatorów i pomocników, odciążą głównych organizatorów i liderów oraz będą przeciwdziałać ich osamotnieniu. Warto wspierać, np. poprzez system (mikro)grantów, ich kompetencje i umiejętności, np. w przeciwdziałaniu wypaleniu.

Kto miałby to robić? Bardzo ważną rolę we wspieraniu społeczności lokalnych odgrywają tzw. „ogniskujący”. W dużej mierze są to nie tylko lokalni liderzy, ale, idąc „dalej”, instytucje czy środowiska w Nowym Dworze Gdańskim, będącym centrum gminy. Wydaje się, że naturalnym „ogniskującym” w dużej mierze jest Żuławski Ośrodek Kultury, o którym myśli w ten sposób wielu mieszkańców nie tylko z Nowego Dworu Gdańskiego. Pokazały to m.in. sytuacje nadzwyczajne związane z pandemią oraz wojną w Ukrainie. Do tego jednak, by kompleksowo pełnić taką rolę, potrzebne jest zewnętrzne wsparcie tej instytucji oraz poszerzenie jej kompetencji.

Działania systemowe tzw. „ogniskujących” powinny polegać na (współ)tworzeniu programów (np. grantowych), a także wspieraniu sieciowania zarówno aktywnych mieszkańców w poszczególnych środowiskach, jak i stwarzaniu warunków do lepszego poznania się. Aktywni lokalnie mieszkańcy z różnych miejscowości mogą nie tylko wzmacniać

współpracę, ale i tworzyć grupy czy środowiska wsparcia, wspólnego uczenia się czy samopomocy. Co ważne, aktywni mieszkańcy, co pokazały nasze badania, oczekują wsparcia od tzw. „ogniskujących”. Jest im potrzebny dostęp do informacji i wiedzy, wsparcie eksperckie (np. przy kwestiach biurokratycznych i dotyczących rozliczeń; nakierowaniu, gdzie znajdują wsparcie merytoryczne), pomoc w znalezieniu ekspertów, profesjonalistów, którzy podniosą jakość planowanych przez nich inicjatyw.

Ostatnie działania pomocowe związane z wojną w Ukrainie, a także aktywności związane z pandemią pokazały wielki potencjał mieszkańców. Zawiązały się nowe (zmienione, często poszerzone) sieci wewnątrz miejscowości, a także ponadlokalne, w dużej mierze ogniskujące się w Nowym Dworze Gdańskim. Działania o charakterze pomocowym wydają się wiodące w wachlarzu lokalnych inicjatyw. Wielu ludzi, którzy zazwyczaj nie angażują się w działania lokalne, w sytuacji potrzeby pomocy, jest chętnych do aktywności, nierzadko od razu „biorąc sprawy w swoje ręce”. Wydaje się, że organizowanie się społeczności wokół pomocy wydobywa potencjał wszystkich grup wiekowych. Angażuje dużą liczbę mieszkańców oraz pełni wiele poza *stricte* pomocowych funkcji społecznych. Inicjowanie działań pomocowych może iść w parze z rozwijaniem i poszerzaniem ich formy i treści, które będą angażowały wiele grup mieszkańców i wychodziły stopniowo poza działania charytatywne.

Mieszkańcy cenią sobie cykliczność i powtarzalność lokalnych działań. Lokalne tradycje aktywności, które w dużej mierze budują pamięć społeczną wsi, powinny być pielęgnowane i kontynuowane. Warto jednak robić także miejsce na nowości, czy to w ramach danej, wpisanej w stały kalendarz miejscowości inicjatywy, czy to w formie nowych propozycji.

Cytowane źródła

Chaskin R.J., P. Brown, S. Venkatesh, A. Vidal. 2007. *Budowanie potencjału społeczności lokalnej*, w: T. Kazimierczak (red.), *Zmiana w społeczności lokalnej. Szkice o kapitale społecznym w praktyce społecznej i nie tylko*. Warszawa: ISP.

Diagnoza społeczna gminy Nowy Dwór Gdański pod kątem potrzeb kulturalnych, Karolina Ciechorska-Kulesza et al. 2014. Nowy Dwór Gdański.

Green M., H. Moore, J. O'Brien. 2013. *Rozwój społeczności w oparciu o zasoby. Model ABCD w praktyce*. Warszawa: CAL.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

Marks-Krzyszowska M., P. Jeziorska-Biel. 2017. *Potencjał społeczności lokalnych w rozwoju turystyki wodnej Żuławek*, w: „Studia Obszarów Wiejskich” tom 46.

Maroszek B. 1965. *Kształtowanie się nowego społeczeństwa w województwie gdańskim w latach 1945-1964*. Gdańsk: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.

O nas, w: <https://miastonowydwor.pl/o-nas.html> (dostęp 30.05.2022).

Strategia rozwoju gminy Nowy Dwór Gdański na lata 2021-2030. 2021. Nowy Dwór Gdański.

Urbanik A. 2011. *Quo vadis? O partycypacyjnej diagnozie lokalnej*. Warszawa: IS UW.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+